

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Valinnaisten kielten opiskelu ja varhennettu kieltenopetus huoltajan näkökulmasta

Pikkukoululaisten kielivalinnat pohdituttavat joka vuosi. Huoltajat tahtovat lapsilleen hyvää ja pohtivat valintoja monesta näkökulmasta. Moni päätyy automaattisesti valitsemaan A1-englannin ekaluokkaa aloittavalle. Taustalla lienee yleinen positiivinen suhtautuminen englannin kieleen ja ajatus, että mitä kauemmin vierasta kieltä oppii, sen parempi on taito sitten vanhempana. Saatetaan myös pohtia, että jonkin muun kielen kanssa koulunkäynti käy raskaaksi. Takaraivossa voivat vielä lisäksi takoa omat muistot kouluajoilta. Välittääkö aikuinen vieraan kielen pelkonsa lapsillekin? Tässä artikkelissa pohditaan näitä kysymyksiä huoltajan näkökulmasta.

Julkaistu 11. lokakuuta 2023 | Kirjoittanut: Linda Saukko-Rauta

Englanti ei ole vieras kieli

Minullapa on uutinen, joka ei tietenkään ole enää kovin uusi: englanti ei ole lapsillemme vieras kieli. Se on aktiivinen toinen kieli, jota tulvii joka tuutista ihan varhaislapsuudesta lähtien. Pelit, somevideot, mainokset, kyltit, tv-ohjelmat, ravintolat, kaupat, tuotepakkaukset ja koko arkemme on kyllästetty englannin kielellä. Siltä ei voi välttyä. Kouluun mennessä lapsella on jo mittava sanavarasto ja veikkaan, että moni koulun aloittava osaa laittaa englanninkielisiä sanoja myös lyhyiksi lauseiksi. Myös englannin kielen äännerakenne on lapsillemme tuttu.

Joustavat aivot, uuden oppiminen ja kielten ilo

Suosittelen lämpimästi ja vahvasti valitsemaan ekaluokkalaiselle A1-kieleksi jonkin muun kuin englannin. Tähän on muitakin syitä kuin englannin kielen tuttuus ja tuuttaus joka tuutista. Ensimmäinen syy on tietenkin pienen lapsen oppimiskyky ja aivojen joustavuus: vaikka ajatus uuden kielen oppimisesta saattaisi tuntua itsestä raskaalta, on lapsella kyky oppia ja omaksua uusia asioita jouhevasti. Tämä pätee myös kieliin. Lasten aivojen hermoverkot ovat muovautuvampia kuin aikuisilla ja vaikka aikuisten kognitiiviset kyvyt ovatkin paremmat, ne myös rajoittavat oppimistamme (Möttönen, 2022). Lapset oppivat asioita leikkien ja laulujen myötä kuin itsestään. Aikuisena oppiminen ei ole välttämättä yhtä vaivatonta ja tiedostamatonta.

Toinen syy on jonkin muun kielen kuin englannin valitsemiselle A1-kieleksi on englannin ylivalta: jos kaikki oppivat vieraana kielenä vain englantia, riittääkö suomessa muiden kielten osaajia? Kielten moninaisuutta tarvitaan nykyteknologian kyllästävässäkin maailmassa. Useiden vieraiden kielten opiskelu myös tukee muiden uusien kielten oppimista. Kulttuurin ymmärtämisen merkitystä en tässä kirjoituksessa edes lähde avaamaan.

Jyväskylän ihme

Lapsemme sai jokunen vuosi sitten aloittaa ekaluokalla – tai eppuluokalla, kuten täällä Jyväskylässä sanotaan – ranskan kielen. Tapahtui ihme ja ryhmä syntyi. Ihmeen tekemiseen tosin vaadittiin aktiivista lobbausta alueen Facebook-ryhmissä ja päiväkodin eteisessä, jossa meidän muutaman huoltajan muodostama ranskasissien ryhmämme väijyi toisia huoltajia. Laitoimme GDPR-mörköä uhmaten paperisen listan eteiseen ja mahdollisuuden kynäillä, mitä vierasta kieltä lapselle harkittiin. Ranska-ryhmän alle alkoi kertyä nimiä ja ryhmäpaine hoiti loput. Rakensimme myös Google-kyselyn ja kyselyä jaettiin alueen some-ryhmissä. Pääsimme nipin napin kaupungin asettamaan minimiryhmäkokoon: 12 aloittavaa koululaista valitsi sinä vuonna ranskan, loput valitsivat englannin. Muutkin kielet olisivat olleet mainio vaihtoehto, sillä mitä erilaisempi äännerakenne opittavassa kielessä on omaan äidinkieleen verrattuna, sen parempi on, että aloittaa oppimisen varhain. Koordinoiminen kannatti, sillä vaikka kielivalikoima täällä Jyväskylässä onkin melko moninainen, lyö ryhmäkorajoitus helposti näpeille.

Huoltajat saavat kyllä halutessaan infoa kielivalinnoista ja kieltenopetuksen varhentamista onkin nostettu monin tavoin näkyviin. Päiväkoti-aikojen kielisuihkuttelu näkyi kivasti kuraateisen ja naulakon arkiruuhekassa. Enemmän toivoisin konkreettista ohjausta: mitä kannattaa laittaa valintalappuseen, jos haluaa, että ryhmä varmasti syntyisi? Vinkkejäkin voisi antaa, miten huoltajat voisivat keskenään koordinoida valintoja ryhmien syntymiseksi. Resurssien lisäksi tarvittaisiin positiivisuutta, sillä koin, että koululta tullut kielivalintaohjaus oli lähinnä pelottelua: ”Nyt jos aloittaa vieraan kielen, sitä täytyy sitten jaksaa niin ja niin kauan! Vieraskieli syö sitten yhden valinnaisen! Lopettaa ei voi! Kieltenopiskelu on raskasta!”

Kun opinnot sitten alkoivat, me huoltajat saimme opettajalta vinkkejä, miten kieltenoppimista voi edistää kotioissa. Viesteissä taidettiin myös mainita, että kieltenopetus on muuttunut menneistä ajoista myönteisempään ja kannustavampaan suuntaan.

Huoltajan rooli kielitaidon rakentumisessa

On ollut mahtavaa seurata kielitaidon rakentumista. On myös kivaa tukea omia lapsia kielten opetteluun ja rutiineihin. Omat lapseni oppivat sekä koulussa että keskenään sekä minun suihkuttelemanani ranskaa ja espanjaa ja tietysti englantia. Ruotsiakin ja oikeastaan kaikkia osaamiani kieliä ujutan välillä tarjolle eri muodoissa. Tokaluokkalaiselle englantia tulee neljännellä virallisesti lukujärjestykseen, mutta voisin entisenä kieliammattilaisena väittää, että taitoa on jo nyt ihan roimasti - ihan vain YouTubea ja isoveljen läksyjen lukua kuuntelemalla kertynyttä.

Huoltaja voi kannustaa, rakentaa motivaatiota, herättää kiinnostusta kieleen, aikaansaada hoksauksia ja ihmettelyä, tukea sanapäättelyä, rohkaista, tehdä vertailua ja hakea yhtäläisyyksiä kielten välillä ja yleisesti ottaen suhtautua positiivisesti kieliin ja oppimiseen. Itse ei tarvitse osata, mutta lapsen mukana pääsee oppimaan uutta tai kertaamaan vanhoja, jo unohtuneita taitoja. Kun askartele yhdessä lapsen kanssa kielen parissa, lapsi huomaa, että aikuinen tukee, kannustaa ja on itsekin mukana oppimispolulla.

Asennekasvatus alkaa kotoa ja jo varhain. Siinä vaiheessa, kun pikkukoululaisen kielivalintoja pohditaan kotona yhdessä, on jo melko myöhäistä puhua pontevasti kielten puolesta. Halu kielten oppimiseen syntyy jo aiemmin. Kielivalintoja vahvistettaessa tuo aiemmin muodostunut oppimisenhalu sitten konkretisoituu.

Kysyin äsken pikkukoululaiselta, mitä mieltä hän on kielentunneista.

Vastaus: "No ne on kivoja!" Sekin kannattaa aikuisen muistaa: kieltenopetus on tosiaan kehittynyt omista kouluajoista ja oppimisen moninainen riemu on usein läsnä kielten tunneilla.

Tekoja, tekoja!

Miten lapset sitten saataisiin opiskelemaan vieraita kieliä enemmän? Jos sen tietäisin, olisin muureilla ensimmäisenä heiluttamassa lippua. Tässä kuitenkin muutama ehdotus:

Kieliopintojen näennäinen runsaus ei riitä, jos ryhmäkoot eivät joustu. Liian usein kuulee tarinoita, että ryhmän syntyminen oli kiinni yhdestä tai kahdesta oppilaasta. Resursseja tai lähellä olevien koulujen yhteisiä ryhmiä järkevillä aikatauluilla ja siirtymillä, kiitos!

Valintojen aikataulu on tiukka ja joustamaton huoltajan näkökulmasta. Arjen kiireessä valinnat tehdään asiaa sen kummemmin pohtimatta – ja se ainut etänä järjestetty kieli-infokin taisi mennä kiireessä ohi. Voiko päätöstä tehdä vielä myöhemminkin ja hypätä ryhmään mukaan jälkijunassa? Vaikka lapsi jääkin paitsi ensimmäisistä laululeikeistä, väreistä, numeroista ja kotieläimistä, löytyy punainen lanka varmasti nopeasti.

Vertaiskokemusten jakoa: naapurustoihin kielilähettiläitä – huoltajia ja lapsia – jotka kertovat vieraitten kielten opiskelusta ihan käytännön kautta ja oman lähikoulun tuleville ekaluokkalaisille.

Ruohonjuuritason koordinoitua kielivalintoihin ja työkaluja sekä vinkkejä koordinoinnin järjestämiseksi: jotta vieraitten kielten ryhmiä saadaan kasaan heti ekaluokalla, pitäisi olla avointa keskustelua, herättelyä ja kannustamista – ei työläydellä pelottelua.

Sitkeyttä lisää sekä lapsille että aikuisille – ja aikuisille uskoa lapsen piileviin sitkeysvoimavaroihin. Vaikka kieltenopiskelu vaatiikin joskus ihan tarkoituksellista työntekoa ja opettelua, siihen pystytään kyllä.

Asenneilmapiirin muutos, kiepsautus ja kehitys. Kielikeskustelu pyörii Suomessa kovin usein ruotsin kielen ympärillä ja se levittää helposti matalapainetta kaiken kielikeskustelun ylle. Milloin uuden oppimisesta tuli negatiivinen asia?

Muuta Eurooppaa ja maailmaa lähemmäs ja tutummaksi. Some- ja mediailmioitten kautta nuoriso innostuu opettelemaan omin päin koreat ja norjat, miten tällaisia oppijoita voitaisiin tukea?

Lyhytkurssit, kielikerhot, valinnaistempaukset sekä kieli ja kulttuuri - yhteisopintojaksot houkuttelevat ehkä etenkin yläasteikäisiä paremmin vieraitten kielten pariin. Kaikenlaiset opintokokeilut ja oppimisen kytkeminen käytäntöön auttaa.

Ennen kaikkea kielitaidosta kannattaa tehdä supervoima. Se on voima, joka avaa ovia ja jonka avulla voi sekä ostaa jätskiä Tukholmassa että hahmottaa maailmaa ihan itse. Lapsikin sen tajuaa.

FM Linda Saukko-Rauta on livekuvittaja ja yrittäjä sekä entinen kieltenopettaja.

Lähde:

Möttönen, R. (2022). Kielen päällä -podcast-tallenne, Yle Areena 8.11.2022

<https://areena.yle.fi/podcastit/1-63501769>
(<https://areena.yle.fi/podcastit/1-63501769>)

Artikkeliin viittaaminen

Saukko-Rauta, L. (2023). Valinnaisten kielten opiskelu ja varhennettu kieltenopetus huoltajan näkökulmasta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2023/valinnaisten-kielten-opiskelu-ja-varhennettu-kieltenopetus-huoltajan-nakokulmasta> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2023/valinnaisten-kielten-opiskelu-ja-varhennettu-kieltenopetus-huoltajan-nakokulmasta>)